ARENE

26.8.2024

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Arenen lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta EU-direktiiviksi harjoittelijoiden työehtojen parantamisesta sekä valtioneuvoston selvityksestä: neuvoston suositus harjoittelun vahvistetuista laatupuitteista

Viite: U 31/2024 vp, E 38/2024 vp

- Arene pitää lähtökohtaisesti kannatettavina komission ehdotusten tavoitteita, joiden tähtäimessä on parantaa harjoittelijoiden asemaa ja yhdenvertaista kohtelua kaikkialla EU:ssa
- Ammattikorkeakouluissa harjoittelu on pakollinen osa kaikkia ammattikorkeakoulututkintoja (ammattikorkeakoululaki 932/2014). Siksi onkin tärkeää, että jokaiselle AMK-opiskelijalle turvataan mahdollisuus laadukkaaseen harjoitteluun alasta riippumatta
- Arene suhtautuu positiivisesti komission ehdotukseen harjoittelujen laatupuitteiden vahvistamisesta. Laadun kannalta olennaista on, että jokaisesta harjoittelusta laaditaan kirjallinen työ- tai harjoittelusopimus. Lisäksi harjoittelujen laatua arvioidaan säännöllisesti.
- Harjoittelumallit ja -käytännöt vaihtelevat paljon korkeakoulujen välillä, eivätkä käytännöt ole täysin yhdenvertaisia. Tällä hetkellä osa harjoittelupaikoista edellyttää korkeakoulujen maksamaa harjoittelutukea. Yliopistoilla on mahdollisuus harjoittelukorvauksen maksamiseen; ammattikorkeakouluilla vastaavaa mahdollisuutta ei ole.
- Arene tukee valtioneuvoston kantaa, että komission ehdotuksissa otettaisiin huomioon jäsenvaltioiden erilaiset koulutusjärjestelmäratkaisut. Arene muistuttaa, että ammattikorkeakouluilla on alakohtaisia kriteerejä siitä, millainen harjoittelu- tai työssäoppimisjakso lasketaan opintoihin kuuluvaksi harjoitteluksi
- Arene pitää oikeudenmukaisena, että kullekin korkeakouluopiskelijalle turvataan kohtuullinen korvaus tai toimeentulo tutkintoon kuuluvan harjoittelujakson ajalta. Arene kuitenkin yhtyy valtioneuvoston kantaan, että suositukseen harjoittelujen palkallisuudesta on jätettävä kansallista joustovaraa. Liian suora vaatimus kaikkien työsuhteentapaisten harjoittelujaksojen palkallisuudesta voisi johtaa siihen, että työnantajat tarjoaisivat lopulta vähemmän harjoittelumahdollisuuksia AMK-opiskelijoiden tarpeisiin. Samalla tilanne voisi johtaa AMK-opiskelijoiden opintojen pitkittymiseen ja tutkintoaikojen venymiseen.

Arene kiittää mahdollisuudesta lausua molemmista pyydetyistä asiakirjoista. Arene pitää lähtökohtaisesti kannatettavina sekä komission direktiiviehdotuksen että neuvoston suositusehdotuksen tavoitteita, joiden tähtäimessä on parantaa harjoittelijoiden asemaa ja yhdenvertaista kohtelua kaikkialla EU:ssa. Arene tukee myös valtioneuvoston kantoja edellä mainittuihin ehdotuksiin.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto
Arene ry
www.arene.fi

ARENE

26.8.2024

Arene pitää perusteltuna komission 20.3.2024 julkistamaa harjoittelujen laatua koskevaa pakettia, sillä tällä pyritään selkiyttämään työsuhteisten harjoittelijoiden oikeuksia kaikkialla EU:ssa. Joissain tapauksissa on havaittu, että työnantajat ovat naamioineet varsinaisia työsuhteita harjoittelujaksoiksi, vaikka harjoittelija tekisi käytännössä vaativuudeltaan vastaavaa ja itsenäistä työtä kuin palkalliset työntekijät.

Ammattikorkeakouluissa harjoittelu on pakollinen osa kaikkia ammattikorkeakoulututkintoja (ammattikorkeakoululaki 932/2014). Niillä mahdollistetaan opiskelijan ammatillisten valmiuksien kehittyminen ja verkostoituminen työelämässä jo opintojen aikana. Samalla sujuvoitetaan myös siirtymiä opinnoista työelämään.

Ammattikorkeakouluissa on tällä hetkellä käytössä erilaisia harjoittelujen malleja. Pääsääntöisesti harjoittelu on muodollinen osa opintoja, joten opiskelija saa harjoittelun ajalta opintotukea. Toisaalta osa korkeakouluopiskelijoista saa harjoittelun ajalta sekä palkkaa että opintopisteitä. Toisilla aloilla harjoittelut ovat lähtökohtaisesti palkallisia, kun taas toisilla aloilla ne ovat palkattomia. Näin ollen harjoittelukäytännöt eivät ole kaikilta osin yhdenvertaisia.

Tällä hetkellä yliopistoilla on mahdollisuus tukea harjoittelijan palkkakuluja maksamalla harjoittelukorvauksen työnantajalle, vaikka käytännöt vaihtelevat yliopistokohtaisesti. Sen sijaan ammattikorkeakouluilla ei ole vastaavaa mahdollisuutta harjoittelukorvauksen myöntämiseen työnantajille heikon rahoituskehityksen vuoksi, mikä käytännössä sulkee osan harjoittelupaikoista AMK-opiskelijoiden ulottumattomiin.

Arene kannattaa, että direktiiviehdotuksella vahvistettaisiin korkeakouluharjoittelijoiden oikeudenmukaisia ja kohtuullisia työoloja sekä heitä suojeltaisiin taloudelliselta hyväksikäytöltä. Arene pitää lisäksi oikeudenmukaisena, että kullekin korkeakouluopiskelijalle turvataan kohtuullinen korvaus tai toimeentulo harjoittelujakson ajalta.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että jäsenmaiden erilaiset kansalliset erityspiirteet ja harjoittelujen järjestelyn tavat tunnistettaisiin komission ehdotuksissa. Lisäksi suositukseen harjoittelujen palkallisuudesta halutaan jättää kansallista joustovaraa. Arene pitää valtioneuvoston kantoja perusteltuina, sillä liian suora vaatimus kaikkien työsuhteentapaisten harjoittelujaksojen palkallisuudesta voisi johtaa siihen, että työnantajat tarjoaisivat lopulta vähemmän harjoittelumahdollisuuksia AMK-opiskelijoille. Suositus edellyttäisi työnantajilta merkittäviä lisäresursseja. Samalla tilanne voisi johtaa AMK-opiskelijoiden opintojen ja tutkintoaikojen pitkittymiseen. Palkallisten korkeakouluharjoittelujaksojen yleistyminen edellyttäisi käytännössä ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen vahvistamista, jotta ammattikorkeakouluilla olisi yhtäläinen mahdollisuus harjoittelukorvauksen maksamiseen työnantajille.

Arene tukee valtioneuvoston kantaa, että komission ehdotuksissa otettaisiin huomioon jäsenvaltioiden erilaiset koulutusjärjestelmäratkaisut. Arene muistuttaa, että

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto
Arene ry
www.arene.fi

ammattikorkeakouluilla on alakohtaisia kriteerejä siitä, millainen harjoittelu- tai työssäoppimisjakso lasketaan opintoihin kuuluvaksi harjoitteluksi pätevyyteen johtavassa tutkinnossa. Lisäksi harjoittelujaksojen pituudessa on alakohtaista vaihtelua ammattikorkeakouluissa. Direktiivillä on kuitenkin tärkeä merkitys jäsenvaltioille, sillä se tuo selkeyttä ja sovittuja pelisääntöjä harjoittelukäytäntöihin kaikkialla EU:ssa.

Arene suhtautuu positiivisesti komission suositusehdotukseen harjoittelujen laatupuitteiden vahvistamisesta. Arene pitää tärkeänä, että laadun varmistamiseksi harjoittelujaksoista laaditaan aina kirjallinen työ- tai harjoittelusopimus, jossa puolestaan määritellään opiskelijan työtehtävät, työharjoittelun ohjaaja ja harjoittelujakson tavoitteet. Lisäksi harjoittelijan työajat eivät saa ylittää vastaavassa työsuhteessa olevan työntekijän työaikoja. Ammattikorkeakoulut sitoutuvat tiedottamaan opiskelijoita harjoittelujaksojen aikaisista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä tarjoamaan ohjausta.

Arene pitää erinomaisena komission suositusehdotuksen tavoitetta lisätä harjoitteluiden osallistavuutta erityisesti haavoittuvien ryhmien osalta. Ammattikorkeakoulut ovat sitoutuneet, että opiskelijoille turvataan yhtäläiset mahdollisuudet päästä harjoitteluun erilaisista taustoista riippumatta. Moninaisuus on nähtävänä rikkautena työelämässä ja laajemmin yhteiskunnan kilpailukykyä tukevana elementtinä. Englanninkielistä ohjausta olisi tarpeen mukaan tarjottava kansainvälisille opiskelijoille.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Riitta Konkola	Ida Mielityinen
puheenjohtaja	toiminnanjohtaja